

Nr 333.

Av herr **Hermansson** i Norrköping, *angående förhindrande tills vidare av livförsäkringsaktiebolagens utdelning av vinst till aktieägarna m. m.*

Lagstiftningen rörande tillsynen över försäkringsrörelsen i Sverige har främst varit avsedd att skapa garantier för att försäkringsbolagen skola kunna fullgöra sina förpliktelser enligt försäkringsavtalen. Sålunda måste livförsäkringsbolagen söka Kungl. Maj:ts stadfästelse på grunder för verksamheten bl. a. i fråga om antagen dödlighet, beräknad räntefot och omkostnadsplan. Det är därjämte föreskrivet att belopp, som motsvara storleken av det enskilda bolagets förpliktelser enligt försäkringsbrev (premiereserven), skola, placerade i bestämda säkerheter, förvaras under försäkringsinspektionens lås och kontroll med panträtt för försäkringstagarna. Alla dessa bestämmelser äro tillkomna i avsikt att åt vårt livförsäkringsväsende bygga upp och bevara en betryggande soliditet.

Trots dessa säkerhetsåtgärder är, såvitt man kan döma av tillgängliga officiella siffror, situationen den, att icke mindre än ett tiotal av våra nitton livförsäkringsföretag, däribland även flera av våra största företag inom detta område, stå på minussidan av soliditetsgränsen. En av orsakerna till detta bedrövlige förhållande är det kraftiga räntefall, som ägt rum under de sista tio åren. Det förefaller visserligen åtminstone vid ett ytligt bedömande ganska märkligt, att ränteminskningen kunnat drabba livförsäkringsverksamheten så hårt som verkligen skett, allra helst som det är allmänt bekant, att dödligheten i vårt land sjunkit ned till sådana tal, som för några årtionden sedan skulle ha tett sig orimligt låga. Dessa utomordentligt låga dödstal borde ju nämligen ha medfört en synnerligen förmånlig konjunktur för livförsäkringsverksamheten i Sverige. Den svenska livförsäkringsrörelsen är emellertid på grund av särskilda förhållanden mindre beroende av variationerna i dödligheten än man kunnat vänta, medan den däremot är mycket känslig för räntefotens växlingar. Att så är förhållandet beror framför allt på att verklig livförsäkring endast i ringa utsträckning intresserat våra livförsäkringsbolag, vilka i stället ägnat så mycket större nit åt uppgiften att anskaffa s. k. blandade liv- och kapitalförsäkringar, vilka utfalla efter viss kortare tid och sålunda i det stora flertalet fall utbetalas under försäkringstagarens livstid. De flesta livförsäkringsavtal, som avslutas i vårt land, äro därför närmast att förlikna vid sparkasseräkningar med avtalade fasta insättningar och med av bolagen garanterad räntefot. Och det är främst på grund av detta förhållande som den för övrigt både ur näringslivets och hela samhällets synpunkt välgörande räntesänkningen kommit att medföra högst allvarliga följder för livförsäkringsverksamheten. Kom-

mer rântan på livförsäkringsbolagens placeringar att ytterligare sjunka någon procent, torde detta innebära att så gott som samtliga livförsäkringsföretag efter en relativt kort tidrymd bli urståndsatta att fullgöra sina avtalsenliga förpliktelser mot försäkringstagarna.

Det är allmänt bekant, att samtliga livförsäkringsföretag i detta allvarliga läge beslutat att inställa all utbetalning av premieåterbäring och vinst till de försäkrade, en åtgärd som på sina håll uppväckt ett starkt missnöje men som utan tvivel måste betraktas såsom framtvingad av den hårda nödvändigheten. Däremot är det kanske mindre bekant, att vissa aktiebolag som bedriva livförsäkring synas så litet ha beaktat situationens allvar, att de trots det förändrade läget fortsätta med utdelningen till *företagens aktieägare*. I den mån detta förhållande blivit känt för allmänheten har det av lättförklarliga skäl väckt både förvåning och indignation.

Ett slående exempel på vad som kan förekomma i detta avseende utgör Lifförsäkringsaktiebolaget Nordstjernans vid 1938 års bolagsstämma fatta beslut om fördelningen av bolagets vinst för år 1937. Till bolagsstämmans förfogande stod en behållning av kr. 716,971: 28. Enligt stämmaprotokollet fördelades denna behållning på följande sätt:

Säkerhetsfonden	kronor	400,365: 70
Utjämningsreserven	»	22,437: —
Dispositionsfonden	»	23,860: —
Utdelning till aktieägarna	»	225,000: —
Summa direkt eller indirekt till aktieägarna	kronor	671,662: 70
Premieåterbäring och vinst till de försäkrade ¹	kronor	40,308: 58
Nationalinsamlingen	»	5,000: —
	Summa kronor	716,971: 28.

Nordstjernan, som numera är ett dotterbolag till Försäkringsaktiebolaget Skandia, har ett aktiekapital på 2,500,000 kronor. Bolaget har under en lång följd av år lämnat en utdelning på 9 procent till sina aktieägare.

Nordstjernans fortsatta aktieutdelning kan knappast betraktas som något annat än ett rent finansintresse från kapitalägarnas sida. Att så är förhållandet torde även framgå av följande ur stämmans protokoll hämtade uppgifter om huru bolagets aktier representerades vid bolagsstämman 1938.

	Antal aktier.
Försäkringsaktiebolaget Skandia genom fullmakt till kamrer	
H. Urvärn	17,860
Pär Ulmgren, verkst. direktör i Skandia	1,010
Ivar Sjögren, v. verkst. direktör i Skandia	1,010

¹ Som förut påpekats ha samtliga livförsäkringsbolag beslutat inställa all premie- och vinstutdelning till de försäkrade. Det här upptagna beloppet på kr. 40,308: 58 utgör icke heller någon verklig utdelning till försäkringstagarna utan avser i stället förräntning av vissa försäkringsstagare tidigare tilldelade premieåterbärings- och vinstmedel, vilka tillsvidare innestå hos bolaget och som detta är skyldigt att förränta.

	Antal aktier.
Fredrik Esscher, chefsaktuarie i Skandia, genom fullmakt till Ivar Sjögren	100
O. Kinnander, v. ordf. i Skandias styrelse, genom fullmakt till Ivar Sjögren	1,000
Nils Nordengren, direktör i Skandia, genom fullmakt till Ivar Sjögren	200
Gustav Stedt, direktör i Skandias dotterbolag Freja, genom fullmakt till Ivar Sjögren	100
N. Lundeberg genom fullmakt till Ivar Sjögren	100
H. Urvärn, chef för Skandias administrativa avdelning	110
F. von Krusenstjerna, jourhavande direktör i Skandia	500
W. Hemberg, verkst. direktör i Nordstjernen	1,510
Joh. Hellner, ordf. i Nordstjernans styrelse	500
Oscar Lindbom, överläkare i Skandia och Nordstjernen	500
Direktör Karl Wistrand	500
Summa	25,000.

Ordförande i Skandias styrelse är v. häradshövding Marcus Wallenberg. Övriga styrelseledamöter äro bankdirektör Helmer Stén, bankir Tage Cervin, direktör Gustaf Åkerlindh och Skandiadirektörerna Ulmgren och Sjögren.

Man torde på goda skäl kunna betvivla att någon av bolagsstämmans deltagare skulle vilja gå i god för att Nordstjernen under alla förhållanden kommer att kunna fylla sina åtaganden till de försäkrade enligt de utfärdade försäkringsbrev. Den optimism rörande bolagets framtida möjligheter i detta avseende, som återspeglas i bolagsstämmans beslut om fortsatt utdelning till aktieägarna kan knappast vara byggd på någon annan och starkare grund än stämmodeltagarnas fromma förhoppningar om att ränteläget i en nära framtid skall komma att motsvara deras egna önskningar.

Att en dylik optimism (många vilja säkerligen giva företelsen ett betydligt mindre tilltalande namn) från företagsledningarnas sida under vissa förutsättningar kan komma att medföra ytterst beklagliga konsekvenser för den försäkrade allmänheten framgår även av det för någon tid sedan aktuella fallet Liv-Victoria. På grund av att den nuvarande lagen om försäkringsrörelse icke ger tillsynsmyndigheten möjlighet att vid behov ingripa på ett tillräckligt tidigt stadium kunde ledningen för detta sistnämnda livförsäkringsbolag trots bolagets oavbrutet försämrade ställning fortsätta med sin utdelning till aktieägarna ända till dess att ställningen blev fullkomligt ohållbar. Under 5-årsperioden 1931—1935 varierade utdelningarna mellan 5 och 18 procent. Den sista utdelningen fastställdes vid bolagsstämman på våren 1936. På hösten samma år inträffade bolagets fallisemang. Det ekonomiska ansvaret för Liv-Victorias verksamhet övertogs därefter av vissa andra försäkringsbolag, vilka därigenom satte bolaget i stånd att åtminstone tills vidare fullgöra sina avtalsenliga förpliktelser mot försäkringstagarna. Om denna hjälpaktion emellertid icke kommit till utförande, skulle Liv-Victorias fall ha kommit att drabba försäkringstagarna på ett mycket kännbart sätt.

Både Nordstjernen och Liv-Victoria äro rena livförsäkringsföretag. Det

finns emellertid tre bolag, nämligen Skandia, Svea och Skåne som bedriva både liv- och brandförsäkringsrörelse. I den mån de speciella livförsäkringsfonderna icke förslå till att täcka dessa bolags förpliktelser gent emot de livförsäkrade, komma även företagens övriga fonder att tagas i anspråk för detta ändamål. Denna mycket sannolika eventualitet har dock hittills icke satt några spår i bolagens utdelningspolitik. År 1938 utdelade sålunda Skandia 1,800,000 kronor eller 12 procent på det nominella aktiekapitalet, Svea utdelade 1,440,000 kronor eller 12 procent och Skåne 432,000 kronor eller 16 procent på kapitalet. Livförsäkringsaktiebolaget De Förenade har likaså fortsatt med utdelningen till aktieägarna. Det finnes dessutom vissa ömsesidiga livförsäkringsbolag, vilka bakom sig ha ett mer eller mindre anonymt garanti- eller förlagsaktiebolag, som från början haft till uppgift att förse livförsäkringsbolaget med rörelsekapital och som fortfarande ger utdelning till sina aktieägare. Bolagen Trygg, Framtiden och Svenska Lif fortsätta sålunda även i det nuvarande kritiska läget att utdela vinst till sina förlagsaktiebolags kapitalägare med respektive 6.8, 6 och 6.8 procent.

I dessa senare fall är det dock ett annat problem än vinstutdelningen, som nu träder i förgrunden. Det måste betraktas som synnerligen anmärkningsvärt att förlagskapitalen icke för länge sedan blivit inlösta av bolagen. Orsakerna härtill torde i huvudsak vara två, nämligen dels den höga ränta, som utgår på förlagskapitalet, dels en önskan från företagsledningarnas sida att med hjälp av förlagskapitalets rösträtt under alla förhållanden kunna behålla sitt dominerande inflytande över företaget och dess skötsel.

I det läge, som nu inträtt på grund av räntefallet, kan emellertid förlagskapitalet bli till någon nytta även för de försäkrade. Förlagskapitalet (garantikapitalet) måste nämligen först vara förbrukat, innan det kan komma i fråga att nedsätta de avtalade försäkringsbeloppen. Det blir därför en viktig angelägenhet för de försäkrade att förlagskapitalet under den nu rådande situationen icke inlöses av bolagen. Om så skedde skulle nämligen resultatet för de försäkrade bli, att de efter att under den tidsperiod, då detta kapital varit dem till föga nytta, haft att förränta detsamma efter en relativt hög räntefot, skulle under en kritisk situation finna, att förlagskapitalet icke längre står till det ömsesidiga bolagets förfogande för dettas fullgörande av sina åtagna förpliktelser.

Frågan om livförsäkringsbolagens utdelningar till aktieägarna samt garanti- och förlagskapitalets inlösning torde väl i sinom tid komma att bli föremål för den under år 1937 tillsatta försäkringsutredningens behandling. Då det emellertid med största säkerhet kommer att dröja ganska länge, innan resultatet av utredningens vidlyftiga arbete kan föreläggas riksdagen, och då en fortsatt utdelning på försäkringsbolagens aktier under denna tid kan komma att medföra ytterst allvarliga följder för försäkringstagarna, bör det enligt min mening vara statsmakternas plikt att snarast möjligt och oberoende av den pågående försäkringsutredningen vidtaga effektiva åtgärder i syfte att åstadkomma ett temporärt skydd för den försäkrade almänhetens intressen i här berörda avseende.

Med stöd av vad ovan anförts får jag därför hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamma åtgärder i syfte att tillvidare förhindra livförsäkringsaktiebolagens utdelning av vinst till aktieägarna samt att ävenledes tillvidare förebygga att ömsesidiga livförsäkringsbolag med garanti- eller förlagskapital återbetala detta till respektive garanti- eller förlagsbolag.

Stockholm den 23 januari 1939.

A. Hermansson.
